

Euroopa Liidu valikaine gümnaasiumile

Õpitulemused ja õppesisu

Sissejuhatus

Õpitulemused:

Kursuse lõpul õpilane:

1. Teab Euroopa Liidu liikmesriike, ametlikke keeli ning sümboolikat;
2. omab ülevaadet Euroopa kui geograafilise ja poliitilise mõiste määratlemisest-piiritlemisest;
3. omab ülevaadet EL valikaine sisust ja struktuurist.

Õppesisu

Euroopa Liidu peamised iseloomustavad parameetrid – liikmesriigid, keeled, sümboolika. Euroopa kui geograafilise ja poliitilise mõiste määratlemine ja piiritlemine. Mis on Euroopa, kust läheb Euroopa piir, kus see ajalooliselt on olnud ja kuhu võib tulevikus jõuda? Ülevaade [valik]ainest ning selle erinevatest osadest / komponentidest.

Euroopa Liidu ajalooline kujunemine

Õpitulemused:

Kursuse lõpul õpilane:

1. Teab Euroopa Liidu ajaloolise kujunemise peamisi teetähiseid – lepinguid, laienemisringe, muid olulisi sündmusi – ja mõistab EL ajaloolise kujunemise üldist loogikat, põhjuslikke seoseid erinevate sündmuste vahel, EL põhiinstitutsioonide kujunemise loogikat;
2. mõistab Euroopa Liidu ning selle aluseks oleva *riikideülesuse* põhimõtte olemust.

Õppesisu

Euroopa ajalooline kujunemine. EL ajaloolise kujunemise peamised teetähised ja sündmuste sisemine loogika: laienemised, lepingud, muud olulised sündmused, nende toimumise põhjused ja üldine taust/kontekst. Riikideülesuse põhimõtte kui EL aluseks oleva põhiprintsiibi kujunemine ja olemus. EL põhiinstitutsioonide ajalooline kujunemine ja selle sisemine loogika (aitab mõista institutsioonide tänast olemust hilisemates kursuse osades).

Eesti liitumine Euroopa Liiduga. Eesti ja Euroopa suhete ajaloost (kahe maailmasõja vaheline periood). Suhete taastamine peale taasiseseisvumist. Liitumisläbirääkimised ja rahvahääletus. Ühinemisleping ning Eesti-EL kokkulepped. Eesti seisukohad ja eesmärgid Euroopa Liidus. Teema käsitlemise üldiseks eesmärgiks on mõista Eesti arengut Euroopa Liidu kontekstis eelmisel sajandil ja selle sajandi alguses.

Euroopalik riiklus

Õpitulemused:

Kursuse lõpul õpilane:

1. Teab euroopaliku riigimudeli tunnusjooni;
2. mõistab tänapäevase euroopaliku riikluse alusväärtusi.

Õppesisu

Euroopalik riiklus. Euroopaliku riikluse suhestumine erinevate riigimudelitega. Euroopaliku riigimudeli kujunemine ja areng: riigiloomine, rahvusriigi ülesehitamine, isikuvabaduste, demokraatia, õigus- ja heaoluriigi ülesehitamine, kriis ja kohanemine. Euroopaliku riigimudeli eripära. Euroopalik riiklus nüüdismaailmas: kohanemine üleilmastumisega.

Riikluse euroopalikud alusväärtused. Üldkäsitus: liberaalse ja demokraatliku riigi toimimise eeldused. Riigi legitimeerimine: rahvusriiklus, põhiseaduspatriotism, valitsemisvõimekus ja õigusrahu euroopaliku riikluse alustena. Euroopa Liidu väärtusalused, Kopenhaageni kriteeriumid ja muud õiguspraktikad.

Euroopa poliitiline ruum.

Õpitulemused:

Kursuse lõpul õpilane:

1. Tunneb Euroopa poliitilise ühisruumi ja demokraatia aluseid;
2. tunneb Euroopa poliitikakujundamise ja kaasamise põhiparameetreid;
3. teab, mis on euroerakonnad ja mis on nende poliitiline roll.

Õppesisu

Euroopa Liidu poliitiline ruum. Euroopa Liit mitmetasandilise poliitika ja valitsemise korraldusena: alused ja põhiparameetrid. Demokraatia Euroopa Liidu valitsetuse mudelis. Euroopa Liidu legitiimsus ja sellega haakuvad poliitilise identiteedi küsimused. Euroopastumise mõiste ja analüüsi alused. Euroopa poliitikakujundamine ja kaasamise põhiparameetrid.

Euroerakonnad. Mõiste ja õiguslik alus. Maailmavaateline alus. Euroerakondade kujunemine ja tegevusloogika. Euroerakonnad ja erakondade euroopastumine.

Euroopa Liidu institutsioonide toimimisloogika

Õpitulemused:

Kursuse lõpul õpilane:

1. Tunneb peamisi Euroopa Liidu institutsioone ning nende funktsioone;
2. oskab institutsioone omavahel seostada ning siduda erinevaid valdkondi ja tegevusi õigete institutsioonidega.

Õppesisu

Institutsioonide kaardistamine. Institutsioonide õppimine jaguneb laias laastus kaheks: tähtsamad institutsioonid ning teised institutsioonid.

Tähtsamate institutsioonide raames õpitakse tundma Euroopa Parlamenti, Euroopa Komisjoni,

Euroopa Ülemkogu ning Euroopa Nõukogu. Selgitatakse nende tegevusloogikat, vastutust ja õigusi ning omavahelisi suhteid. Tulemusena kujuneb õpilasel ülevaade sellest, millega institutsioonid tegelevad ning kuidas neid omavahel seostada.

Teiste institutsioonide alla jäävad Euroopa Kontrollikoda, Euroopa Pank ja Euroopa Kohus. Kõigist institutsioonidest antakse põhiline ülevaade ning juhised, kuidas neid edasi uurida.

Euroopa kodakondsus, ja identiteet ja avalikkussfäär

Kursuse lõpul õpilane:

1. Tunneb Euroopa kodakondsuse sisu ja suhestumist kodakondsuse üldmudelitega;
2. teab Euroopa identiteedi kultuurilisi ja sotsiaalseid alusväärtusi;
3. tunneb Euroopa kodanikuidentiteedi aluseid;
4. oskab iseseisvalt suhestada Euroopa identiteeti rahvusidentiteedi jt identiteetide ja elustiilidega;
5. mõistab, kuidas osaletakse kodanikuna Euroopa Liidu protsessides ning oskab osalusvõimalusi suhestada ka oma huvidega;
6. oskab leida EL teemalist teavet ning mõtestada selle tähendust.

Õppesisu

EL Kodakondsus. Kodakondsuse tähendussisuga tutvutakse neljas mõõtmes: vaatluse alla tulevad EL kodaniku õigused ja kohustused (sh õiguste-kohustuste tasakaalu põhimõte), osalus (sh osalusvalmidust mõjutavad tegurid ja osalusvõimalused), ning identiteet (sh euroopalikud alusväärtused, EL kodakondsus suhestatuna teiste isiku rollide ja identiteetidega). Samuti tuleb vaatluse alla EL kodakondsuse ning riigikiiride kodakondsuse vaheline suhe nendes mõõtmetes.

Euroopa identiteet. EL kui kultuurilise ühisruumi alused, EL kui sotsiaalse ühisruumi alused.

Euroopa avalikkussfäär. Euroopa Liidu kommunikatiivne ühisruum kui teabekanal, poliitiline sotsialiseerija ning osalusväli. EL normatiivne nägemus Euroopa kodanikust. EL teemalised teabekanalid ning nende roll informeerija ja sotsialiseerijana. Euroopa Liidu erinevad osaluskanalid.

Oluline on, et õpilane tunnetaks kodakondsust kui isiklikku seost EL ühiskonna ja poliitruumiga, läbi oma erinevate huvide, rollide ja tulevikuplaanide.

Rahvusvaheline ja riikidevaheline koostöö

Õpitulemused:

Kursuse lõpul õpilane:

1. Mõistab regionaalse koostöö põhimõtteid ja toimimist ning oskab leida lisamaterjale õpetamiseks ja õppimiseks;
2. teab Euroopa Liidu rahvusvaheliste suhete põhialuseid.

Õppesisu

Euroopa Liit ja maailm. Tutvustatakse Euroopa Liidu suhteid teiste riikidega. Tutvustatakse naabruspoliitikat ning koostöömehhanisme. Antakse juhised samal teemal materjalide leidmiseks.

Euroopa Liit ja naabrid. Ülevaade Euroopa Liidu regionaalsest koostööst, erinevatest regioonidest Euroopa Liidus.

Põhiõigused ja vabadused Euroopa Liidus

Õpitulemused:

Kursuse lõpul õpilane:

1. Tunneb Euroopa Liidu kodaniku põhiõigusi ja -vabadusi, nende õiguste ja vabaduste arenguid nii riigi- kui Euroopa Liidu aktides ja rahvusvahelistes lepingutes ning kohtupraktikas.

Õppesisu

Euroopa Liidu kodaniku põhiõigused ja -vabadused. EL põhiõiguste ja -vabaduste ajalooline kujunemine, seadustumine ja kohaldamine. Inimõiguste tagamise kontroll Euroopa Liidus täna ning tulevikus (Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni valguses). Inimõiguste rikkumise kaebe esitamise protsessi selgitamine.

Ühisturg ja ühisraha

Õpitulemused:

Kursuse lõpul õpilane:

1. Tunneb ühisturu olemust ja selle kujunemist Euroopas;
2. analüüsib „nelja vabaduse“ mõju vabale kaubandusele, konkurentsile ja ettevõtlusele;
3. teab Euroopa ühisraha loomise põhjuseid ja selle plaani erinevaid etappe;
4. selgitab Maastrichti konvergensikriteeriumite nõudeid ja hindab statistilise materjali põhjal erinevate riikide puhul kriteeriumitele vastavust;
5. teab Euroopa ühtse rahapoliitika põhimõtteid ja EKP rolli rahapoliitika elluviijana;
6. mõistab rahapoliitika instrumentide toimet ja nende võimalikke soovitud ja vähem soovitud tagajärgi erinevate riikide majandusele tulenevalt riikide erinevast majanduspoliitikast;
7. teab Euroopa Liidu eelarvepoliitika põhimõtteid ja fiskaalpoliitilise koostöö aluseid;
8. arutleb maksupoliitikate harmoneerimise ning eelarve suurimate kuluallikate - ühtse põllumajanduspoliitika ja struktuuripoliitika rahastamise üle.

Õppesisu

Ühisturu olemus. Ühisturu kujunemine Euroopas. Kaupade ja teenuste vaba liikumine. Tööjõu vaba liikumine. Kapitali vaba liikumine. Ühisturu mõju vabale kaubandusele ja konkurentsile.

Euroopa ühisraha idee. Weneri plaan ja Euroopa Rahasüsteem. Rahaliidu loomise plaani taaselustamine Maastrichti lepinguga. Maastrichti konvergensikriteeriumid. Rahaliidu loomine. Eesti üleminek eurole. Euroopa rahapoliitika põhimõtted. Euroopa Keskpank kui rahapoliitika elluviija. EKP rahapoliitika instrumendid. Rahapoliitika mõju erinevate riikide majandusele. Euroopa Stabiilsusmehhanism (ESM).

EL eelarvepoliitika. Stabiilsuse ja kasvu pakt. Maksustamine ja maksupoliitikate harmoneerimine Euroopa Liidus. Euroopa Liidu eelarve põhiprintsiibid. Eelarve suurimad kuluallikad: ühtne põllumajanduspoliitika ja struktuuripoliitika.

Euroopa Liidu tarbijaharidus

Kursuse lõpul õpilane:

1. Teab ja oskab kasutada tarbijate õigusi Euroopa Liidus;
2. oskab teadlikumalt kujundada oma piiriülest tarbijakäitumist.

Õppesisu

Tarbijate õigused Euroopa Liidus. Erinevate juhtumite lahendamine tarbijaõiguste rakendamiseks.

Õppimisvõimalused Euroopa Liidus

Kursuse lõpul õpilane:

1. Oskab leida informatsiooni karjääri planeerimiseks ning õpivõimaluste leidmiseks Euroopa Liidus.

Õppesisu

Haridussüsteemi korraldus kui liikmesriikide pädevus. Reguleeritud kutsed ja ametid. Kutsekvalifikatsioonide tunnustamine. Europass. Koostööprogrammid Comenius ja Euroopa Noored. Programmid Leonardo da Vinci (kutseharidus) ja ERASMUS (kõrgharidus). Infoportaalid: „Rajaleidja“.